

Bozsóki Tamás

A tized az újszövetségi etika fényében

Bozsóki Tamás a budapesti Keresztyén Testvérgyülekezetben nőtt fel. Jelenleg a Baptista Teológia Mesterképzésén a hitoktatói szak végzős hallgatója. Az angol Bible Educational Services munkatársaként végzi a Bibliai Felfedező feladatlapok tördelőszerkesztését tucatnyi nyelven. Nős, három felnőtt gyerekük van, feleségével az Újpesti Baptista Gyülekezetbe járnak.

Bevezetés

Nemcsak frissen megtért, de sokszor többéves múlttal rendelkező, „gyakorló” keresztény emberek számára is felmerül a kérdés: hogyan és mennyit adakozzak a jövedelmemből? Tizedet? Bruttóból vagy nettóból? Mi van a természetbeni

juttatással, a cafeteriarendszerrel¹, egyéb jövedelmekkel? Sok helyen elterjedt és természetes a tized adása a jövedelemből. Mennyire felel meg ez az Újszövetség etikájának?

Dolgozatomban ennek bibliai háttérét kívánom megvizsgálni és a helyes adakozást bemutatni az újszövetségi etika fényében.

Tized a Bibliában

Az újszövetségi hívők Istennek szánt adományával kapcsolatban tizedről semmilyen utalást nem olvasunk az Újszövetségben. Ahhoz, hogy a mai tizedadás szokásának háttérét megvizsgálhassuk, az Ószövetségben kell kutakodnunk.

Az Ószövetségben a tizeddel kapcsolatban három variációval találkozunk:

- az önkéntesen adott tized;
- a fogadalomból felajánlott tized;
- az Isten által törvényben rögzített, elvárt tized.

A. Az önkéntes tized

A Bibliában első alkalommal a tizeddel Ábrahám² esetében találkozunk.³ Az első Kánaánban vívott háborúja után hazatérve találkozik Melkisédekkel, aki megáldja őt, „*Abrám pedig tizedet adott neki mindentől*”⁴ (1Móz 14,20). Az Újszövetségből azt is megtudjuk, hogy ez a tized a háborúban szerzett zsákmányból értendő, annak is a legjavából (Zsid 7,4). Tehát Ábrahámnak nem volt kötelessége, mégis tizedet adott. A megajándékozott Melkisédekről annyit tudunk, hogy Sálém⁵ királya volt, és a felséges Isten papja. A tett következménye pedig, hogy ezt követően Isten egy látomásban azt mondja Ábrahámnak: „*Ne félj, Abrám! Én vagyok a pajzsod: jutalmad igen bőséges.*” (1Móz 15,1) A „jutalmad” kifejezés itt egy elvégzett munkáért, valamilyen tettért járó bért takar.⁶ Ebből azt láthatjuk, hogy az Ószövetség emberének Isten bőséges jutalmat ígért a papjának tett önkéntes adakozásáért.

B. Fogadalomból felajánlott tized

Fogadalomban vállalt, tized formájában felajánlott adományról egy esetben olvasunk az Ószövetségben. Jákob amikor a bátyja haragja elől nagybátyjához, Lábánhoz tartva egy álomban találkozik Bételnél Istennel, másnap reggel tesz egy fogadalmat. A fogadalom második része arról szól, hogy „*bármit adsz nekem, a tizedét neked adom*” (1Móz 28,22). Isten semmi ilyet nem kért vagy sugalmazott neki, ezt teljesen

szabad felajánlásból tette. (Hogy mennyi volt benne az „üzleti” rész Istennel, az – ismerve Jákob életét – már egy más kérdés.) Ennek a fogadalomnak a betartásáról nem tudósít a Szentírás, arról azonban tudhatunk, hogy Isten nagyon megáldja anyagilag Jákobot, amíg Lábánál tartózkodik.

C. Törvény szerinti tized

Az Isten által Izrael népének adott törvények vége felé, Mózes harmadik könyvének végén találjuk meg az Istennek járó tizeddel kapcsolatos utasításokat. Eszerint „*a föld minden tizede az Úré, a földnek a szemes terméséből és a fa gyümölcséből; az Úr szent tulajdona az... A marháknak és juhoknak a tizede is, minden tizedik, amely átmegy a pásztorbot alatt, az Úr szent tulajdona legyen.*” (3Móz 27,30-32) Ez kötelező érvényű volt minden izraeli számára. A föld termését megválthatta mással, de akkor meg kellett toldania az értékének az ötödével. A marhákból és juhokból nem lehetett válogatni, minden tizediket oda kellett szánni az Úrnak – még a hibásat sem volt szabad kicserélni jóra, és ezt megváltani sem lehetett. Ennek a törvény szerinti tizednek az alapja az volt, hogy a föld valódi tulajdonosa Isten – ő adta Izrael népének Kánaán földjét –, így bizonyos értelemben ez egy bérleti díj volt, amit az izraeliták mint a föld bérleői kötelesek voltak Istennek megfizetni.⁷

Az Úr Jézus tanítása az adakozásról

Az Úr Jézus a hegyi beszédben (Mt 5–7) több mózesi törvény-nyel kapcsolatos dolgot megemlít, magyaráz, új értelmet ad nekik. Az adakozással kapcsolatban annak formájáról beszél (Mt 6,2–4), de a mértékéről nem. Amennyiben az Úr Jézus fenn kívánta volna tartani a tized adásának rendszerét az újszövetségi hívők számára is, biztosan megemlítette volna a hegyi beszédben vagy valamelyik tanításában. Ezzel azonban sehhol nem találkozunk. Amikor a farizeusok megkérdézik, hogy szabad-e adót fizetni a császárnak, akkor viszont az Úr Jézus nem csak a kérdésekre válaszol. A dolog olyan jelentős, hogy mind a három szinoptikus evangélium⁸ feljegyzi a történetet! Az Úr Jézus a válaszában nemcsak a császárnak fizetendő adó, hanem az Istennek szánt adomány megfizetésére is felhívja a figyelmet. Amikor ezt teszi, akkor egy sorrendet is felállít: „*Adjátok meg a császárnak, ami a császáré, és az Istennek, ami az Istené.*” (Mt 22,21; Mk 12,17; Lk 20,25) A császárnak fizetendő adó mértéke jellemzően ismert volt, azt törvény írta elő. De mennyi is az, amit Istennek kell megadni? Erről egy esemény kapcsán adott útmutatást az Úr Jézus. Márk (Mk 12,41-től) és Lukács evangélista jegyzi fel (Lk 21,1-től), hogy egy alkalommal a templomi persellyel szemben ült le, és nézte, hogyan dobják bele az emberek a pénzüket. A gazdagok sokat dobtak, majd egy szegény özvegyasszony két fillért dobott bele. Az Úr Jézus odahívta tanítványait, és azt mondta: „*ez a szegény özvegyasszony mindenkinél többet dobott a perselybe. Mert... mindazt beledobta, amiye csak volt, az egész vagyonát.*” (Mk 12,43–44; Lk 21,3–4) Itt nyer magyarázatot az a sorrend, amelyet a farizeusok adófizetéssel kapcsolatos kérdésére adott válaszában mondott Jézus. Az Istennek való engedelmesség nem írja felül a világi hatalmasságok iránti engedelmséget. Miután a „császárnak” megfizettem az adót, csak utána következik az Istennek szánt rész – de

az özvegyasszony története alapján az nem egy tizedrész, hanem az egész!

Az Úr Jézus ahogyan az életünkből, az anyagi javainkból sem éri be egy tizeddel. Ő azt várja el tőlünk, hogy minden anyagi javunkkal a rendelkezésére álljunk, és úgy tekintsünk rájuk, mint sáfárok – akik nem tulajdonosai, hanem kezelői azoknak.

Pál tanítása az adakozásról

Pál több levelében is foglalkozik az adakozás kérdésével.

A rómaiakat arra hívja fel: „*a szentek szükségéire adakozók legyetek.*” (Róm 12,13)

A korinthusbelieknek dicséri a macedóniaiakat, hogy „*erejük szerint, sőt erejükön felül is önként adakoztak*” (2Kor 8,3). Ugyanezzel a gyűjtéssel kapcsolatban annyit kér, hogy „*ebben az adakozásban is legyetek bőkezűek*” (2Kor 8,7).

Az elvárt adakozás mértékét Pál sem írja le sehol, viszont leír egy újszövetségi főszabályt: „*Mindenki úgy adjon, ahogyan előre eldöntötte szívében, ne kedvetlenül vagy kényszerűségből, mert »a jókedvű adakozót szereti az Isten.«*” (2Kor 9,7)

A tized adásának gyakorlati veszélye

Véleményem szerint elég komoly veszélye van a tizedrész mint Istennek szánt adomány gyakorlásának. Nagyon könnyen vezethet ugyanis oda, hogy miután megadtam a „császárnak, ami a császáré” (adó), utána egy hasonló attitűddel odaadom Istennek a tizedet („ami az Istené”), a maradékra pedig úgy tekintek, hogy az az enyém, abba ne szóljon bele senki!

Ahogyan az újszövetségi etikában látjuk, Isten nem egy fél embert vagy tized embert szeretne. Nem lehet az ember 99%-ban hívő, a megváltás nem 99%-ról szól. Amikor Isten övele való együttes cselekvésre hív el bennünket, és ő akar cselekedni bennünk, akkor nem a tizedre van szüksége, hanem hogy a teljes jövedelmünket úgy kezeljük, ahogyan az neki kedves. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a teljes jövedelmemet oda kell adnom a gyülekezet vagy valamilyen

misszió számára. Vannak megélhetési költségek, jogszabályi kötelezettségek, ráadásul ha Isten házastársat, gyermekeket bíz valakire, akkor róluk is gondoskodnia kell, mert ha nem így tesz, akkor az Újszövetség szerint megtagadja a hitét, és rosszabb a hitetlennél (lásd 1Tim 5,8). Viszont az anyagi javaimat is – hasonlóan a lelki ajándékokhoz – jó sáfárhoz illő módon kell kezelnem, szem előtt tartva, hogy azok nem az enyéme, hanem Istentől rám bízott javak. És ha olyan helyzet adódik, hogy valaki szükségben van, és tudok róla, tudnék segíteni is, viszont úgy gondolom, hogy én már az Úrnak „járó” aktuális tizedemet odaadtam, és emiatt elutasítom, azzal bünt követek el.⁹

A fogadalomból tett anyagi felajánlás

Más kategória, ha bármilyen okból kifolyólag egy mai hívő keresztény ember fogadalomból tesz extra anyagi felajánlást Istennek. Ez kötődhet egy jövőben bekövetkező eseményhez (ha valamit majd megad Isten), de lehet egy már bekövetkezett eseménnyel kapcsolatos is (például valamiből való megszabadulás/gyógyulás után). Ebben az esetben az újszövetségi etika főszabálya, hogy fogadalmat tenni nem kötelező, de ha tettünk, annak a betartása viszont már kötelező!¹⁰ Itt főleg a jövőben bekövetkező eseménnyel kapcsolatos felajánlásnál fontos komolyan vennem, hogy ha változnak a körülmények, ami miatt a fogadalmam teljesítése erőmön felülnek tűnik, akkor sem hátrálhatok ki belőle.

Mennyit adakozzon a keresztény ember?

Kálvin az özvegyasszony két fillérének a történetével kapcsolatban úgy tanított, hogy „mindazt, amit az emberek Istennek felajánlanak, nem a külső becsük szerint kell értékelnünk, hanem a szív indulata szerint”.¹¹

A Pál apostol által feljegyzett főszabály értelmében fontos, hogy döntsem el előre, és adakozzak jókedvűen. Semmi félelme se azt tartsam szem előtt, hogy mások mennyit

adnak! Ha viszont eldöntöttem, akkor azt adjam is oda az Úrnak!

Úgy, ahogyan az élet sok területén megtapasztalhatjuk az Úrral való járásban, az adakozásnál is érvényes a Példabeszédek írójának bölcsessége: „*Van olyan, aki bőven adakozik, és annál inkább gazdagodik, és van olyan, aki visszatartja a járandóságot, mégis nagyon szűkölködik.*” (Péld 11,24 – rev. Károli-ford.) Természetesen ez nem úgy működik, hogy ha többet fogok adakozni, akkor majd az Úr kötelezően jobban meg fog áldani, ez sokkal inkább a szív indulatának kérdése.

Összefoglalás

Ahogyan az élet egyéb területein, az újszövetségi etika az adakozás kérdésében is az együttes cselekvésre hív meg: hagyjuk, hogy Isten cselekedjen bennünk és általunk. Ennek megfelelően az adakozás sem történhet egy séma szerint, hanem kinek-kinek ahogyan Isten elvégzi a szívében, aszerint kell engednie és eljárnia. Adakozásom legyen része az istentiszteletnek és a hálaadásomnak! „*Aki hálaadással áldozik, az dicsőít engem.*” (Zsolt 50,23)

Felhasznált irodalom

- Kádár Ferenc: Az adakozás bibliai értelme és gyakorlati teológiai vonatkozásai. *Sárospataki Füzetek* 14/2 (2010), 105–114. o.
- *Mózes öt könyve és a haftárák* (Budapest: Akadémiai K., 1984).
- Strong konkordanciája, blueletterbible.org.

Jegyzetek

1. Jellemzően utalványban vagy speciális célra felhasználhatóan kártyán kapott béren kívüli juttatás.
2. Ekkor még Ábrám a neve, az egyszerűbb érthetőség kedvéért az idézetek kivételével az Ábrahám nevet használom – ahogyan a Zsidókhoz írt levél is.
3. Strong konkordanciája alapján, www.blueletterbible.org.
4. A másként nem jelölt bibliai idézetek a Magyar Bibliatársulat 1975-ben megjelent és 1990-ben revideált Bibliájából származnak.
5. Jeruzsálem régebbi vagy költői neve.
6. Például Jákob és Lábán között: 1Móz 29,15; 30,28.32–33; vagy a napszámos bére: 3Móz 19,12.
7. *Mózes öt könyve és a haftárák* (Budapest: Akadémiai K., 1984).
8. Máté, Márk és Lukács.
9. Lásd Jak 4,17: „*Aki tehát tudna jót tenni, de nem teszi: bűne az annak.*”
10. Ez nem csak anyagi felajánlás esetén értendő.
11. Idézi Kádár Ferenc: Az adakozás bibliai értelme és gyakorlati teológiai vonatkozásai. *Sárospataki Füzetek* 14/2 (2010), 111. o.

ÁLLANDÓ VÁLTOZÁSBAN

– igehirdetésvázlat –

A megtérés a cél megváltozása

- *Útra kelek, elmegyek apámhoz, és azt mondom neki: Atyám, vétkeztem az ég ellen és teellened.* (Lk 15:18)
- *mert ők maguk beszélnek rólunk, milyen fogadtatásban volt részünk nálatok, és hogy miként tértetek meg a bálványoktól az Istenhez, hogy az élő és igaz Istennek szolgáljatok,* (1Thessz 1:9)

Az üdvösség a helyzetünk megváltozása

- *és vele együtt feltámasztott, és a mennyek világába ültetett Krisztus Jézusért, hogy megmutassa az eljövendő korszakokban kegyelmének mérhetetlen gazdagságát irántunk való jóságából Krisztus Jézusban. Hiszen kegyelemből van üdvösségetek a hit által, és ez nem töletek van: Isten ajándéka ez;* (Ef 2:6-8)

A megigazulás az állapotunk megváltozása

- *Mivel tehát megigazultunk hit által, békességünk van Istennel a mi Urunk Jézus Krisztus által.* (Róm 5:1)

Az örökbefogadás a családi állapotunk megváltozása

- *Előre el is határozta, hogy fiaivá fogad minket Jézus Krisztus által, akarata és tetszése szerint,* (Ef 1:5)

A megváltás megváltoztatja, hogy ki az akit követünk

- *Őbenne van – az ő vére által – a mi megváltásunk, bűneink bocsánata is; kegyelme gazdagságából,* (Ef 1:7)

A megszentelődés az életünk megváltozása

- *Maga pedig a békesség Istene szenteljen meg titeket teljesen, és őrizze meg a ti lelketeket, elméteket és testeteket teljes épységben, feddhetetlenül a mi Urunk Jézus Krisztus eljövetelére. Hű az, aki elhív erre titeket; és ő meg is cselekszi azt.* (1Thessz 5:23-24)

Az odaszánás az akaratunk megváltozása

- *Az Isten irgalmára kérlek tehát titeket, testvéreim, hogy okos istentiszteletként szánjátok oda testeteket élő és szent áldozatul, amely tetszik az Istennek; és ne igazodjatok e világhoz, hanem változzatok meg értelmetek megújulásával, hogy megítélhessétek: mi az Isten akarata, mi az, ami jó, ami neki tetsző és tökéletes.* (Róm 12:1-2)

Akarsz-e változni úgy, ahogy az Úr akarja?

Frederick Edward Marsh

